

Boekbespreking:

Renier Snieders, geneesheer in de 19de eeuw

Renier Snieders (1812-1888) is zonder twijfel één van de opmerkelijkste en belangrijkste persoonlijkheden uit de geschiedenis van onze stad. Als romancier genoot hij bekendheid in heel het Nederlandse taalgebied. Bovendien was hij echter arts met een drukke praktijk die hij uitoefende vanuit zijn woonhuis in de Gasthuisstraat. Meer dan 125 jaar na zijn overlijden beschikken we nog altijd niet over een volwaardige biografie van hem. Gil Tack wil deze lacune voor een flink stuk invullen met haar boek *Renier Snieders geneesheer in de 19de eeuw*. Ze raadpleegde daarvoor tal van bronnen, zoals Snieders' archief in het stadsarchief, archivalia in verschillende rijksarchieven en privé-archief van afstammelingen. Op basis van dit onderzoek kon ze een rijk gedocumenteerde studie schrijven, op groot formaat uitgegeven door Brepols.

De opdeling van het boek is volgens de verschillende functies die Snieders bekleedde. Eerst gaat de auteur in op zijn studies in Leuven. Eruit blijkt hoe weinig de geneeskunde rond 1835 voorstelde. 'Bij gebrek aan beter valt men voor de meeste ziekten steeds op dezelfde therapieën en geneesmiddelen terug.' (p. 45) Een correcte diagnose stellen was 'zeer moeilijk zo niet onmogelijk'. (p. 46) De geneesmiddelen stelden amper iets voor. Snieders studeerde af met de grootste onderscheiding en was vervolgens van 1838 tot 1888 (76 jaar oud!) huisarts in Turnhout. Hij paste er de in Leuven opgedane kennis toe.

Snieders evolueerde in Turnhout dus van een jonge arts tot een heel oude. Net in die lange periode dat Snieders werkzaam was, is de moderne geneeskunde op gang gekomen dankzij de ontwikkeling van o.a. de scheikunde en moderne onderzoeksinstrumenten. Het resulteerde in betere diagnoses, grotere theoretische kennis en betere geneesmiddelen. Blindedarmoperaties en keizersneden werden voor het eerst uitgevoerd, injectiespuiten en bloeddrukmeters kwamen ter beschikking. De strijd tegen ziektes zoals cholera, hondsdolheid en tbc kwamen op gang. Het belang van ontsmetting werd duidelijk, de anesthesie verbeterde aanzienlijk. Wonden en breuken konden veel beter worden verzorgd. Namen als Louis Pasteur en Robert Koch klinken nog altijd bekend in de oren. Was Snieders van dit alles op de hoogte en evolueerde hij mee? Er wordt enkel summier verwezen naar deze verbeteringen (p. 27). De auteur beperkt zich immers grotendeels tot beschrijvingen van patiënten, hun symptomen en de behandelingen die Snieders toepaste. De arts maakte hiervan namelijk nauwkeurig aantekeningen. Vanaf de jaren 1860 waren in onze

stad overigens zeker drie andere dokters-verloskundigen extra aan de slag. De bevolking werd dus geleidelijk beter verzorgd.

Snieders' werk als arts schijnt niet erg te zijn geëvolueerd. Veel moeite om zich bij te scholen, heeft hij blijkbaar niet gedaan. Beschikte hij over een eigen microscoop? Wat waren zijn andere onderzoeksinstrumenten? Hij beschikte niet over een eigen verlostafel, wel bezat hij een amputatieset. We vernemen dat hij vanaf 1850 bij bevallingen gebruik maakte van de verlostang. Was hij in zijn tijd een goede dokter? Dat zou kunnen blijken uit vergelijkende analyse met studies over collega's. Dit gebeurt jammer genoeg niet. Dit is mijn belangrijkste punt van kritiek: de auteur heeft niet genoeg studiewerk gedaan naar de geschiedenis van de geneeskunde van die tijd. Dit blijkt ook uit de bibliografie, waarin recente literatuur nageenog ontbreekt. Er zijn nochtans zeker naslagwerken hierover voorhanden.

Het tweede deel van het boek handelt over Snieders' werkzaamheden voor de overheid. Hij was immers ook gevangenisarts in het kasteel en wetsdokter. In deze functie ging hij 'punctueel en systematisch' te werk. Hij deed in totaal 18 lijkschouwingen op volwassenen, 26 onderzoeken in verband met geweldpleging, 24 onderzoeken in verband met verkrachting en 25 onderzoeken i.v.m. het bepalen van de toerekenbaarheid (in het tijdperk voor Freud). Ook deed Snieders aanzetten tot forensisch onderzoek. Ook diende hij de overheid van advies, vooral over hygiëne en gezondheidsaangelegenheden. Zijn doel daarbij was om de volksgezondheid te verbeteren. Ook Turnhout kampte immers met epidemies. Tot slot wijdt de auteur uit over hoe Snieders zijn werk als arts verwerkte in zijn proza. Hij schreef o.a. een tweedelig werk over volksgeneeskunde. Een afrondend besluit en een personenregister ontbreken jammer genoeg. Een besluit zou kunnen zijn dat Snieders heel veel (te veel) werk op te knappen kreeg in heel uiteenlopende domeinen. Hij was dokter, gynaecoloog, wetsdokter, psychiater,...

Samengevat is dit boek zeker een aanwinst voor de Turnhoutse geschiedschrijving dankzij de vele gegevens die Gil Tack wist te verzamelen over een onderwerp dat tot nog toe weinig bestudeerd was. Tegelijk is dit echter een onvoldragen studie. We hopen dat het de aanzet vormt voor een volledige biografie van Renier Snieders en een bredere studie over de geschiedenis van de geneeskunde in de Kempen.

Gil Tack. Ziekte en zorg in de Kempen. Renier Snieders, geneesheer in de 19de eeuw. Turnhout, 2015, Brepols, 240 p., € 30 incl. btw.

Sam Van Clemen